

Sygn. akt VIII *Pa 240/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w G. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Łanowy SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 5 maja 2016r. w G.

sprawy z powództwa M. B. (B.)

przeciwko (...) Centrum Logistyki Spółce Akcyjnej w G.

o ryczałt za noclegi i dopłatę do diet

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w G.

z dnia 19 sierpnia 2015 r. **sygn. akt** VI P 4902/14

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy

Sędzia Przewodniczący Sędzia

VIII Pa 240/15

UZASADNIENIE

Powód M. B. po sprecyzowaniu roszczenia domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej (...) Centrum Logistyki Spółki Akcyjnej w G.:

1. kwoty 6 178 Euro oraz kwoty 13 113,37zł tytułem ryczałtu za nocleg w związku z odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju oraz na terenie kraju za okres od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 16 listopada 2013 roku, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
2. kwoty 1 436,50 Euro tytułem dopłaty do diet w związku z odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju za okres od dnia 2 kwietnia 2013 roku do dnia 16 listopada 2013 roku, z ustawowymi odsetkami od 26 maja 2015 roku;

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2015 roku Sąd Rejonowy w G. zasądził na rzecz powoda:

- kwotę 6 178 Euro oraz kwotę 13 113,37 zł tytułem ryczałtu za noclegi w związku z odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju oraz na terenie kraju za okres od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 16 listopada 2013 roku, z ustawowymi odsetkami od dnia 20 października 2014 roku;
- kwotę 1 436,50 Euro tytułem dopłaty do diet w związku z odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju za okres od dnia 2 kwietnia 2013 roku do dnia 16 listopada 2013 roku, z ustawowymi odsetkami od dnia 26 maja 2015 roku.

W pisemnym uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód był zatrudniony u pozwanej na stanowisku kierowcy w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 18 stycznia 2014 roku.

Pozwana zawarła z powodem umowy o pracę: na okres próbny od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 6 sierpnia 2012 roku i na czas określony od dnia 7 sierpnia 2012 roku do dnia 6 sierpnia 2014 roku. W umowach zawarto postanowienie dodatkowe, zgodnie z którym do czasu wprowadzenia zmian w regulaminie wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku dotyczących rozliczania należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych, powodowi przysługuje dieta w wysokości 40 Euro za dobę w związku z zagranicznymi podróżami służbowymi w krajach Unii Europejskiej. Strony ustaliły, że oprócz diety, powód otrzyma miesięczne wynagrodzenie zasadnicze, przy czym w okresie od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 6 sierpnia 2012 roku w wysokości 1 500 zł, w okresie od dnia 7 sierpnia 2012 roku do dnia 30 września 2013 roku w wysokości 1 700 zł, a w okresie od dnia 1 października 2013 roku w wysokości 1 500 zł. Uzyskiwane przez powoda diety znacznie przekraczały wartość wynagrodzenia zasadniczego.

Dnia 25 kwietnia 2012 roku powód został zapoznany z regulaminem wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku. Następnie 28 września 2013 roku podpisał oświadczenie, że zapoznał się z regulaminem wynagradzania z dnia 16 września 2013 roku, obowiązującym od dnia 1 października 2013 roku. Powoda nie zapoznano z regulacjami wewnątrzzakładowymi w zakresie obniżenia diety zagranicznej, tj. obowiązującymi od dnia 15 lutego 2013 roku do dnia 30 września 2013 roku.

Do podstawowych obowiązków pracowniczych powoda należał przewóz drogowy towarów na terenie kraju oraz poza granicami kraju. W związku z powierzonymi obowiązkami pracowniczymi, powód odbywał podróże służbowe. Po odbytej podróży służbowej pracodawca rozliczał koszty zagranicznej podróży służbowej powoda. W tym celu pracodawca obliczał – na podstawie umowy o pracę i regulaminu wynagradzania oraz dokumentu z przebiegu podróży służbowej – wysokość diet, a od dnia 1 marca 2013 roku także dodatek sanitarny, który stanowił formę ryczałtu za nocleg. Jeżeli należności były obliczane w walucie – Euro, to pracodawca następnie przeliczał wartość na polski złoty po kursie NBP z dnia poprzedzającego zatwierdzenie rozliczenia przez pracownika pozwanej.

Zgodnie z § 15 regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku rozliczenie należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych następować będzie na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990 i 1991).

Z dniem 1 września 2012 roku pozwana wprowadziła nowy regulamin wynagradzania z dnia 31 lipca 2012 roku. Zgodnie z § 11 tego regulaminu rozliczenie należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych następować będzie na zasadach określonych w rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990 i poz. 1991) za wyjątkiem pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowcy, którym z tytułu zagranicznej podróży służbowej w krajach Unii Europejskiej przysługuje dieta w wysokości 40 Euro za dobę, i wysokość stawki jest stała, niezależna od kraju docelowego.

Z dniem 15 lutego 2013 roku pozwana wprowadziła nowy regulamin wynagradzania z dnia 31 stycznia 2013 roku. Zgodnie z § 11 pkt) 1 tego regulaminu rozliczenie należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych następować będzie na zasadach określonych w rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990 i poz. 1991) za wyjątkiem pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowcy, którym z tytułu zagranicznej podróży służbowej w krajach Unii Europejskiej przysługuje dieta w wysokości 30 Euro za dobę, i wysokość stawki jest stała, niezależna od kraju docelowego. Natomiast § 11 pkt) 2 regulaminu stanowił, że w związku z wykorzystaniem przez pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowcy odpoczynku dziennego i tygodniowego w pojeździe ustala się ryczałt/dodatek sanitarny w kwocie 10 Euro za dobę i dodatek dolicza się zgodnie z przepisami powołanymi w pkt) 1).

Z dniem 1 kwietnia 2013 roku pozwana wprowadziła nowy regulamin wynagradzania z dnia 12 marca 2013 roku. Zgodnie z § 11 pkt) 1 tego regulaminu rozliczenie należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych następować będzie na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, za wyjątkiem pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowcy, którym z tytułu zagranicznej podróży służbowej w krajach Unii Europejskiej przysługuje dieta w wysokości 30 Euro za dobę, i wysokość stawki jest stała, niezależna od kraju docelowego. Natomiast § 11 pkt) 2 stanowił, że w związku z wykorzystywaniem przez pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowcy odpoczynku dziennego i tygodniowego w pojeździe ustala się ryczałt za nocleg w kwocie 45 zł z tytułu krajowej i zagranicznej podróży służbowej i ryczałt nalicza się zgodnie z przepisami powołanymi w pkt) 1).

Z dniem 1 października 2013 roku pozwana wprowadziła nowy regulamin wynagradzania z dnia 16 września 2013 roku, który powtórzył § 11 regulaminu wynagradzania z dnia 12 marca 2013 roku.

Dnia 28 września 2013 roku strony zawarły porozumienie zmieniające treść stosunku pracy w zakresie wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych, ryczałtu za pracę w porze nocnej, wynagrodzenia za dyżur.

Sąd pierwszej instancji przedstawił wyliczenie ryczałtu za nocleg:

Data delegacji	ryczałt za nocleg poza granicami krajów w walucie	kurs Euro przyjęty do rozliczenia	ryczałt za nocleg poza granicami krajów w PLN	ryczałt za nocleg w kraju
01.03.2013	xxxx	xxxx	xxxx	45,00 zł¹
04-17.03.2013	432,00 EUR²	4,1860 zł	1 808,35 zł	45,00 zł
03.2013	332,00 EUR²	4,1298 zł	1 371,09 zł	90,00 zł²

2-9.04.2013	299,00 EUR	4,1125 zł	1 229,64 zł	0,00 zł
11-18.04.2013	273,50 EUR	4,1293 zł	1 129,36 zł	45,00 zł³
19.04-12.05 2013	835,00 EUR	4,1725 zł	3 484,04 zł	45,00 zł
20-31.05.2013	352,50 EUR	4,2571 zł	1 500,63 zł	45,00 zł
3-14.06.2013	372,50 EUR	4,3237 zł	1 610,58 zł	45,00 zł
24.06-01.07 2013	187,50 EUR	4,3213 zł	810,24 zł	45,00 zł
02-04.07.2013	125,00 EUR⁴	4,3240 zł	540,50 zł	0,00 zł
08-18.07.2013	361,00 EUR	4,2090 zł	1 519,44 zł	0,00 zł
19.07.2013	0,00 EUR	xxxx	0,00 zł	45,00 zł
22-31.07.2013	318,50 EUR⁵	4,2045 zł	1 339,13 zł	0,00 zł
19.08-22.08 2013	95,00 EUR	4,2812 zł	406,71 zł	45,00 zł
28.08-23.09 2013	905,00 EUR	4,2230 zł	3 821,81 zł	45,00 zł
14.10-30.10 2013	599,50 EUR	4,2066 zł	2 521,86 zł	0
12.11-15.11 2013	125,00 EUR	4,1805 zł	522,56 zł	0,00 zł
Razem	5 181,00 EUR	xxxx	23 615,94 zł	540,00 zł

Pozwana wypłaciła powodowi ryczałt za nocleg za okres od dnia 1 marca 2013 roku do dnia 16 listopada 2013 roku w wysokości 7 786,75 zł, co przedstawia poniższa tabela:

Data delegacji	Nr rozliczenia delegacji	dodatek sanitarny wypłacony w PLN	kurs Euro wg NBP przyjęty do rozliczenia delegacji
01-03.03.2013	D./ (...), k.446	41,43 zł	4,15 zł

04-18.03.2013	D./ (...), k.449	586,04 zł	4,1860 zł
18-29.03.2013	D./ (...), k.454	454,28 zł¹	4,1298 zł
02-10.04.2013	D./ (...), k. 458	360,00 zł	4,1125 zł
10-19.04.2013	D./ (...), k. 462	405,00 zł	4,1293 zł
19.04-13.05 2013	D./ (...), k. 465	1 080,00 zł	4,1725 zł
20.05-01.06 2013	D./ (...), k. 470	540,00 zł	4,2571 zł
03-15.06.2013	D./ (...), k. 475	540,00 zł	4,3237 zł
24.06-01.07 2013	D./ (...), k. 481	315,00 zł	4,3213 zł
01-05.07.2013	D./ (...), k.485	180,00 zł	4,3240 zł
08-19.07.2013	D./ (...), k.489	495,00 zł	4,2090 zł
19-20.07.2013	D./ (...), k.494	45,00 zł	xxxx
22.07-01.08 2013	D./ (...), k. 497	405,00 zł	4,2045 zł
19-23.08.2013	D./ (...), k.500	180,00 zł	4,2812 zł
28.08-24.09 2013	D./ (...), k.503	1 215,00 zł	4,2230 zł
14-31.10.2013	D./ (...), k.507	765,00 zł	4,2066 zł
12-16.11.2013	D./ (...), k.511	180,00 zł	4,1805 zł
		7 786,75 zł	xxxx

Sąd Rejonowy stwierdził, że z powyższych wyliczeń wynika, iż za okres od 7 maja 2012 roku do dnia 28 lutego 2013 roku ryczał za nocleg wyniósł 5 414 Euro i 690 zł.

Za okres od 1 marca 2013 roku do 16 listopada 2013 roku ryczał za nocleg wyniósł 24 155,94 zł (23 615,94 zł + 540 zł); natomiast przy uwzględnieniu wypłaconej powodowi kwoty 7 786,75 zł ryczał wyniósł 16 369,19 zł.

W związku z powyższymi wyliczeniami ryczałt za nocleg za okres objęty sporem wyniósł 5 414 Euro i 17 059,19 zł (16 369,19 zł + 690 zł). Z uwagi na granice żądania, z kwoty 17 059,19 zł odjęto kwotę 3 179,44 zł (1 808,35 zł + 1 371,09 zł), odpowiadającą 764 Euro. Po przeliczeniu ryczałt wyniósł 6 178 Euro i 13 879,75 zł.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji uznał, że roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie.

Powołano art. 77⁵ § 1 k.p.

Wskazano, że na podstawie art. 4 ustawy z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 roku, Nr 43, poz. 246) wprowadzono definicję podróży służbowej dla kierowców, wykonujących przewozy drogowe oraz przyznano kierowcom, będącym w podróży służbowej, dietę na zasadach określonych w Kodeksie pracy. Na mocy w/w ustawy od dnia 3 kwietnia 2010 roku obowiązują art. 2 pkt) 7 i art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (tj. Dz.U. z 2012 roku, poz. 1155 ze zm.).

Zgodnie z art. 2 pkt) 4 lit. a) ustawy stanowisko pracy kierowcy oznacza siedzibę pracodawcy, na rzecz którego kierowca wykonuje swoje obowiązki, oraz inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały.

Zgodnie z art. 2 pkt) 7 ustawy podróż służbowa oznacza każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Zgodnie z art. 21a ustawy kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku – Kodeks pracy.

Odesłanie w art. 21a ustawy do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza pośrednio odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p.

Wskazano tutaj, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety oraz zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika (art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.).

Sąd Rejonowy stwierdził, że system stworzony przez art. 77⁵ k.p. przewiduje dla sfery pozabudżetowej negocjacyjny system określenia poziomu należności z tytułu podróży służbowych. Zawiera on regulacje zawarte w układach zbiorowych pracy, regulaminach czy umowach o pracę. Pracodawca spoza sfery budżetowej ma swobodę w określaniu warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych, dostosowując wewnętrzne przepisy prawa pracy do specyfiki swojej działalności. Swoboda ta jest ograniczona dwoma zastrzeżeniami – należności przysługujące pracownikowi z tytułu podróży służbowej powinny pokrywać koszty poniesione przez pracownika w związku z tą podróżą (77⁵ § 1 k. p.) – nie można bowiem obciążać pracownika kosztami związanymi z podróżą służbową; przepisy wewnętrzne nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika sfery budżetowej (art. 77⁵ § 4 k. p.).

Wskazano, że przewidziane w art. 77⁵ § 4 i § 5 k.p. regulacje mają charakter gwarancji pewnego ustawowego minimum.

Skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego dnia 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14, podjął uchwałę: zapewnienie pracownikowi – kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w

sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu sformułował następujące wnioski szczegółowe: 1) pojęcia „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” nie mogą być utożsamiane (zamiennie traktowane), a wręcz odwrotnie – użycie różnych sformułowań w przepisach prawa oznacza, że są to różne pojęcia; 2) zasadniczo prawodawca odnosi pojęcie „noclegu” do usługi hotelarskiej (motelowej; pośrednio także do noclegu opłaconego w cenie karty okrętowej lub promowej), o czym świadczy nie tylko zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym (za usługi hotelarskie), ale także wysokość ustalonych limitów; 3) usługa hotelarska obejmuje szerszy zakres świadczeń niż tylko udostępnienie „miejsca do spania”, w szczególności możliwość skorzystania z toalety, prysznic, przygotowania gorących napojów itp., a także (ewentualnie) zapewnienie wyżywienia, co powoduje obniżenie diety; 4) brak przedstawienia rachunku za usługi hotelarskie oznacza, że pracownik nie korzystał z hotelu (względ na racjonalnego prawodawcę, który to przewidział); wówczas zwrot kosztów noclegu zostaje ograniczony do 25% limitu stanowiącego ryczałt za koszty realnie ponoszone w czasie podróży, bez korzystania z usług hotelowych; 5) istota „ryczałtu” jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane); w zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu – która jako uśredniona i ujednolicona ustalona jest przez prawodawcę – pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1998 roku, I PKN 392/98).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu w/w uchwały wskazał, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety oraz zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika (art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.). W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowanie będą miały przepisy wykonawcze. Odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza więc pośrednio także odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p., a w konsekwencji uznanie, że kierowcy-pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., chyba że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone według art. 77⁵ § 3 k.p. (w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania).

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2014 roku, I PZP 3/14 w pełni podzielił argumentację uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14, prowadzącą do uznania, że obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki, „godziwy” standard). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że wyeliminowanie konieczności ponoszenia kosztów – ryczałtów za nocleg przez pracodawców (przedsiębiorców) musiałoby się wiązać z ingerencją ustawodawcy (prawodawcy), polegającą na odstąpieniu od przyjętego założenia, że kierowca transportu międzynarodowego jest w permanentnej podróży służbowej, ewentualnie wprowadzeniu szczególnej regulacji dotyczącej kierowców transportu samochodowego (zwłaszcza międzynarodowego), zgodnie z którą umożliwienie kierowcy noclegu w odpowiednio do tego przystosowanej kabinie pojazdu byłoby równoznaczne z zapewnieniem mu bezpłatnego noclegu. W obowiązującym stanie prawnym takiej regulacji nie było, nie zawierała jej ani ustawa o czasie pracy kierowców, ani akty wykonawcze wydane na mocy art. 77⁵ § 2 k.p. W dalszej części uzasadnienia Sąd Najwyższy podkreślił, że wykładnię przedstawioną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14, należy zaakceptować tym bardziej, jeśli się uwzględni, że prawo polskie (odesłanie w art. 21a ustawy

o czasie pracy kierowców do art. 775 § 3-5 k.p., a następnie do rozporządzeń) może przewidywać rozwiązania korzystniejsze dla pracowników od prawa międzynarodowego lub unijnego, a ponadto unijne prawo pochodne nie może regulować zasad wynagradzania pracowników lub wypłacania im innych świadczeń związanych z pracą (art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Sąd Najwyższy wskazał, że zapewnienie pracownikowi (kierowcy wykonującemu przewozy w międzynarodowym transporcie drogowym) odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu ciężarowego, czyli wyposażenie samochodu w odpowiednie urządzenia (leżankę, klimatyzację, ogrzewanie itp.), pozwala na wykorzystanie przez kierowcę w samochodzie dobowego (dziennego) odpoczynku, przy spełnieniu warunków określonych w art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 i art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców, nie oznacza natomiast zapewnienia mu przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991 ze zm.). W rezultacie uprawnia to pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 lub 2 w/w rozporządzenia.

Sąd pierwszej instancji podzielił pogląd wyrażony w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14 oraz z dnia 7 października 2014 roku, I PZP 3/14.

Wskazano, że pracodawca spoza sfery budżetowej ma daleko idącą swobodę w określaniu warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowych. W ocenie Sądu swoboda ta jest jednak ograniczona. Należności przysługujące pracownikowi z tytułu podróży służbowej powinny pokrywać koszty poniesione przez pracownika w związku z tą podróżą (77⁵ § 1 k. p.). Nie można bowiem obciążać pracownika kosztami związanymi z podróżą służbową. Zatem niedopuszczalnym jest wyłączenie w aktach wewnętrzzakładowych instytucji ryczałtu za nocleg, jak również ustalenie należności w wysokości niższej niż przewidziana w aktach wykonawczych do art. 77⁵ § 2 k.p. Takie zabiegi są nieskuteczne na gruncie art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p. Akt wykonawczy pełni funkcję gwarancyjną i stanowi minimum, jakie pracodawca winien zapewnić pracownikowi w związku z odbywaniem podróży służbowych, za wyjątkiem diety (art. 77⁵ § 4 k.p.). W ocenie Sądu wypłacana przez pozwaną (od marca 2013 roku) kwota 45 zł tytułem ryczałtu za nocleg w związku z podróżami służbowymi poza granicami kraju nie odpowiada specyfice pracy kierowców i jest znacznie zaniżona.

Sąd podkreślił, że w chwili podjęcia zatrudnienia przez powoda, obowiązywał regulamin wynagradzania z 2004 roku. Powód z tym regulaminem został zapoznany, co wynika z oświadczenia załączonego do akt osobowych. W czasie trwania stosunku pracy pracodawca zmieniał regulamin wynagradzania w 2012 roku i w 2013 roku. Powód dostał do zapoznania tylko regulamin wynagradzania z dnia 16 września 2013 roku, mimo że pracodawca podał wszystkie regulaminy wynagradzania do wiadomości poprzez ich wywieszenie oraz ogłoszenie w komunikatorach. Zatem zachowanie przez pracodawcę trybu wymaganego w art. 77² § 6 k.p. powodowało wejście regulaminu w życie po upływie dwóch tygodni od tego dnia. Z art. 241¹² § 2 k.p., odpowiednio stosowanego do regulaminu wynagradzania, wynika, że pracodawca obowiązany był zawiadomić pracowników o wejściu regulaminu w życie, dostarczyć zakładowej organizacji związkowej niezbędną liczbę jego egzemplarzy, a na żądanie pracownika udostępnić do wglądu tekst i wyjaśnić jego treść. Udostępnienie regulaminu następuje zatem później niż jego wejście w życie, które zależy jedynie od podania regulaminu do wiadomości pracowników, przy czym Kodeks pracy nie zastrzega, że chodzi w tym wypadku o „tekst” regulaminu. W związku z tym wejście w życie regulaminu wynagradzania nie zależy od tego, czy pracownikowi udostępniono (i kiedy) tekst tego regulaminu, a regulamin obowiązuje także wtedy, gdy pracodawca w ogóle nie wywiązał się z obowiązku przewidzianego w art. 241¹² § 2 pkt) 3 k.p. w związku z art. 77² § 6 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1999 roku, I PKN 165/99). Nie obowiązuje jako akt prawny tylko taki regulamin wynagradzania, który nie został ustalony na piśmie i podany do wiadomości pracowników w sposób określony w art. 77² § 6 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2004 roku, I PK 569/2003).

Zgodnie z art. 77² § 5 k.p., do regulaminu wynagradzania stosuje się art. 241¹³ § 2 k.p., a więc jego postanowienia mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Wprowadzony we właściwym trybie regulamin wynagradzania stanowił zatem usprawiedliwioną przyczynę dokonania wypowiedzeń zmieniających treść umów o pracę powodów w zakresie, w jakim warunki wynagradzania wynikały z tego regulaminu. Pozwana, wprowadzając nowe regulaminy wynagradzania, nie wypowiedziała postanowień regulaminu wynagradzania z 2004 roku.

Podkreślono, że w regulaminie wynagradzania z 2004 roku (tj. obowiązującym w chwili zatrudnienia powoda) przyjęto, że należności z tytułu podróży służbowych będą obliczane zgodnie z aktami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Niezależnie od argumentacji prawnej wskazanej w/w uchwałach Sądu Najwyższego, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że regulaminy z 2013 roku w zakresie ryczałtu za nocleg i tak nie mogłyby mieć zastosowania do powoda. Skoro regulaminy z 2013 roku mniej korzystnie unormowały kwestię ryczałtu za nocleg, a pracodawca nie dokonał wypowiedzenia zmieniającego (art. 241¹³ § 2 k.p. w zw. z art. 77² § 5 k.p.), to zastosowanie i tak miał regulamin z 2004 roku, który odsyła do art. 77⁵ § 2 k.p. Ponadto odnośnie ryczałtów za nocleg, że postanowienia regulaminów z 2013 roku nie mogą być mniej korzystne niż akty wykonawcze wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p.

Reasumując, Sąd stwierdził, że pozwana na podstawie regulaminu z dnia 2 stycznia 2004 roku zobowiązała się do wypłaty świadczeń z tytułu podróży służbowych na podstawie aktów wykonawczych z 2002 roku wydanych na podstawie art. 77² § 2 k.p. Ryczałt za nocleg nie może być niższy od wskazanego w obowiązującym akcie wykonawczym do art. 77² § 2 k.p.

W ustaleniach stanu faktycznego wyliczenia zostały podzielone na dwa okresy, tj. od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 28 lutego 2013 roku oraz od dnia 1 marca 2013 roku do dnia 16 listopada 2013 roku. W pierwszym okresie pozwana w ogóle nie wypłacała ryczałtu za nocleg ani nie uregulowała tego świadczenia w regulaminie wynagradzania. Oznacza to, że za pierwszy okres należności z tytułu ryczałtu za nocleg należą się w pełnej wysokości. W drugim okresie pozwana wypłacała ryczałt za nocleg (dodatek sanitarny), ale w niższej wysokości, aniżeli przewidywał to akt wykonawczy do art. 77⁵ § 2 k.p. Oznacza to, że za drugi okres wypłacone należności z tytułu ryczałtu za nocleg należy zaliczyć na poczet ryczałtu obliczonego zgodnie z aktem wykonawczym.

W granicach żądania zasądono od pozwanej na rzecz powoda kwotę 6 178 Euro oraz kwotę 13 113,37 zł tytułem ryczałtu za nocleg w związku odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju oraz na terenie kraju za okres od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 16 listopada 2013 roku, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 20 października 2014 roku, do dnia zapłaty.

Podstawą prawną rozstrzygnięcia sporu były następujące normy prawne:

- art. 21a ustawy, art. 77⁵ § 2 k.p., art. 9 § 2 k.p. ,
- § 15 regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku,
- § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991), za okres od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 28 lutego 2013 roku,
- § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990), za okres od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 28 lutego 2013 roku,

- § 8 ust. 3 i § 16 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 roku, poz. 167), za okres od dnia 1 marca 2013 roku do dnia 16 listopada 2013 roku,

- art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Zgodnie z art. 77⁵ § 4 k.p. postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2.

Cytowana norma prawna ma charakter ochronny i ogranicza swobodę woli stron stosunku pracy. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że w chwili podjęcia zatrudnienia przez powoda, obowiązywał u pozwanej regulamin wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku, którego § 15 stanowił, że rozliczenie należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych następować będzie na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990 i 1991). Natomiast w umowach o pracę przewidziano, że do czasu wprowadzenia zmian w regulaminie wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku dotyczących rozliczania należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych, powodowi przysługuje dieta w wysokości 40 Euro za dobę w związku z zagranicznymi podróżami służbowymi w krajach Unii Europejskiej

Postanowienia co do wysokości diety zagranicznej, zawarte w umowach o pracę są nieważne (art. 18 § 1 i § 2 k.p.) w zakresie w jakim wysokość diety jest niższa od tej ustalonej w aktach wykonawczych z 2002 roku wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p.

Pozwana nie mogła obniżyć wysokości diety zagranicznej ani w umowach o pracę, ani w kolejnych regulaminach wynagradzania, bez uprzedniego wypowiedzenia zmieniającego (art. 42 k.p. w związku z art. 77² § 5 k.p. i art. 241¹³ § 2 zdanie pierwsze k.p.), będącego następstwem wprowadzenia nowego regulaminu wynagradzania. Strony były związane § 15 regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku, który odsyłał do aktów wykonawczych z 2002 roku wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p.

W związku z powyższym wprowadzenie do stosunku pracy postanowień mniej korzystnych dla pracownika wymaga jego zgody. Może być ona wyrażona w sposób bezpośredni (przez przyjęcie propozycji pracodawcy zawarcia porozumienia zmieniającego treść umowy o pracę) lub pośrednio (przez niezłożenie oświadczenia o odmowie przyjęcia warunków proponowanych przez pracodawcę w wypowiedzeniu zmieniającym - art. 42 k.p.).

Regulaminy wynagradzania z 2012 roku i z 2013 roku zawierały regulacje mniej korzystne w zakresie diety zagranicznej od przyjętych w regulaminie wynagradzania z 2004 roku. Zatem wprowadzenie nowej stawki diety zagranicznej w życie wymagało nie tylko zmiany regulaminu, ale także zmiany treści umowy o pracę w drodze wypowiedzenia warunków płacy lub na mocy porozumienia stron. Samo wejście w życie regulaminu wynagradzania stanowi uzasadnienie wypowiedzenia zmieniającego, przy dokonywaniu którego nie mają zastosowania przepisy ograniczające dopuszczalność wypowiedzenia umowy o pracę (art. 241¹³ § 2 k.p. w zw. z art. 77² § 5 k.p.).

Z uwagi na granice żądania (art. 321 § 1 k.p.c.), zasądzono od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 436,50 Euro tytułem dopłaty do diet w związku z odbytymi podróżami służbowymi poza granicami kraju za okres od dnia 2 kwietnia 2013 roku do dnia 16 listopada 2013 roku, z ustawowymi odsetkami od dnia 26 maja 2015 roku, do dnia zapłaty.

Podstawą prawną rozstrzygnięcia sporu były następujące normy prawne:

- art. 21a ustawy, 77⁵ § 2 k.p. w związku z art. 18 § 1 i § 2 k.p. ,

- § 15 regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku,

- § 2 pkt) 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991) oraz załącznika do rozporządzenia – wysokość diety za dobę podróży oraz limitu na nocleg w hotelu.

- art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Apelacje od powyższego wyroku złożyła strona pozwana zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku poprzez błędną jego wykładnię i uznanie, że zapewnienie kierowcy noclegu w kabinie samochodu, który jest wyposażony w rozkładane łóżko, lodówkę, miejsce do przygotowania posiłku oraz żaluzje zasłaniające wszystkie okna od wewnątrz nie oznacza zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. podczas gdy jest to wystarczające dla zapewnienia bezpłatnego noclegu w celu regeneracji sił,

- naruszenie prawa materialnego § 9 ust. 1,2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w poprzez błędną jego wykładnię i uznanie, że pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25 % limitu w przypadku odbycia noclegu w kabinie samochodu, podczas gdy z przepisu jednoznacznie wynika, że ryczałt w wysokości 25 % limitu przysługuje tylko tym kierowcom, którzy mimo iż, mniej do dyspozycji miejsce do spania w przystosowanej do tego kabinie, wybrali nocleg w hotelu ale nie dysponują odpowiednim rachunkiem,

- naruszenie prawa materialnego art. 77⁵ § 3 w zw. z § 5 k.p. poprzez uznanie, że pozwany nie mógł ustalić zasad związanych z wypłacaniem ryczałtu za nocleg w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej podczas gdy przepis ma zastosowanie wyłącznie do pracowników zatrudnionych w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, natomiast pracodawcy dla sfery prywatnej mają swobodę w ustalaniu wysokości ryczałtów,

- naruszenie prawa materialnego art. 77⁵ § 3 k.p. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że pozwany był zobowiązany do wypłacania oprócz wynagrodzenia również ryczałtu za nocleg w wysokości niniejszej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej podczas gdy art. 77⁵ § 3 k.p. jednoznacznie wskazuje że akty wewnątrzzakładowe mają pierwszeństwo przed rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku, które stosuje się wyłącznie w sytuacji braku uregulowania tych kwestii w regulaminie wynagradzania,

- zarzut naruszenia prawa procesowego art. 233 k.p.c. mający wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na błędnej ocenie dowodów przeprowadzonych w sprawie, czego konsekwencją było częściowe pominięcie zeznań świadka K. M. z, a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych przez uznanie, że powoda nie zapoznano z regulacjami wewnątrzzakładowymi i w zakresie obniżenia diety.

Stawiając powyższy zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Sąd pierwszej instancji poczynił prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a następnie w prawidłowy sposób, zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego

dokonał trafnej oceny zebranych dowodów i wyciągnął właściwe wnioski, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku.

Sąd Rejonowy bardzo szczegółowo w pisemnym uzasadnieniu wyroku wyjaśnił w oparciu o jakie dowody i dlaczego dokonał ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie. Przeprowadzona przez ten Sąd ocena dowodów nie narusza reguł określonych w art. 233 § 1 k.p.c.

W konsekwencji, Sąd Okręgowy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.11.1998 roku, sygn. I PKN 339/98).

W ocenie Sądu drugiej instancji podniesione w apelacji strony pozwanej zarzuty nie zasługują na uwzględnienie.

Prawidłowo Sąd Rejonowy przyznał powodowi ryczałt za noclegi i dopłatę do diet w związku z odbywaniem podróży służbowych.

W niniejszej sprawie zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (Dz.U.t.j. z 2012 roku, poz. 1155 z późn.zm.). Zgodnie z art. 2 pkt 7 tej ustawy podróż służbowa oznacza każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy: a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a lub; b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

Z kolei w myśl przepisu art. 21a cytowanej powyżej ustawy kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 k.p.

Powyższe rodzi konsekwencje w postaci powiązania faktu przebywania w podróży służbowej z wykonywaniem pracy poza miejscem zatrudnienia kierowcy. Zatem należy stwierdzić, iż wykonywanie pracy poza miejscowością, w której pracodawca ma siedzibę skutkuje uznaniem, że pracownik będący kierowcą jest w podróży służbowej, a tym samym jest uprawniony do należności z art. 77⁵ § 3-5 k.p.

Sąd Okręgowy podnosi, iż obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunku tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki standard).

W uchwale z dnia 12 czerwca 2014 roku, (...) Sąd Najwyższy stwierdził, że zapewnienie pracownikowi-kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991 z późn.zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu w/w uchwały wskazał, że przepisy wykonawcze ustalają minimalny standard wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety oraz zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika (art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p.). W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowanie będą miały przepisy wykonawcze. Odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza więc pośrednio także odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p., a w konsekwencji uznanie, że kierowcy-pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według

zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., chyba że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone według art. 77⁵ § 3 k.p. (w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2014 roku, I PZP 3/14 wskazując, że wyeliminowanie konieczności ponoszenia kosztów – ryczałtów za nocleg przez pracodawców (przedsiębiorców) musiałoby się wiązać z ingerencją ustawodawcy (prawodawcy), polegającą na odstąpieniu od przyjętego założenia, że kierowca transportu międzynarodowego jest w permanentnej podróży służbowej, ewentualnie wprowadzeniu szczególnej regulacji dotyczącej kierowców transportu samochodowego (zwłaszcza międzynarodowego), zgodnie z którą umożliwienie kierowcy noclegu w odpowiednio do tego przystosowanej kabinie pojazdu byłoby równoznaczne z zapewnieniem mu bezpłatnego noclegu. W obowiązującym stanie prawnym takiej regulacji nie było, nie zawierała jej ani ustawa o czasie pracy kierowców, ani akty wykonawcze wydane na mocy art. 77⁵ § 2 k.p.

Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku, w sprawie II PZP 1/14 oraz z dnia 7 października 2014 roku, w sprawie I PZP 3/14.

W dalszej kolejności należy wskazać, iż w prawie unijnym obowiązuje rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.U.E.L. 2006 Nr 102, s. 1). Zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 561/2006, ustanawia ono przepisy dotyczące czasu prowadzenia pojazdu, przerw i okresów odpoczynku kierowców wykonujących przewóz drogowy rzeczy i osób w celu ujednoczenia warunków konkurencji pomiędzy poszczególnymi rodzajami transportu lądowego, zwłaszcza w odniesieniu do sektora transportu drogowego oraz w celu poprawy warunków pracy i bezpieczeństwa drogowego. Ma na celu także przyczynienie się do polepszenia metod monitorowania i egzekwowania przepisów przez państwa członkowskie oraz poprawy warunków pracy w transporcie drogowym. W art. 4 rozporządzenia nr 561/2006 przyjęto definicje podstawowych pojęć, między innymi dziennego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. g) oraz tygodniowego (regularnego i skróconego) okresu odpoczynku (lit. h). Według art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006, jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju. Przedmiotem regulacji rozporządzenia nr 561/2006 w żadnym zakresie nie jest wynagrodzenie za pracę kierowców będących pracownikami ani inne świadczenia przysługujące im w związku z pracą. Nie wynika to z treści przepisów rozporządzenia i ich funkcji. Podstawą prawną wydania tego rozporządzenia jest art. 91 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, upoważniający do wydawania aktów dotyczących wspólnej polityki transportowej (art. 90 Traktatu), w szczególności ustanawiających środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu. Przede wszystkim zaś - zgodnie z art. 153 ust. 5 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej - wyłączona jest możliwość regulowania w drodze aktów unijnego prawa pochodnego wynagrodzeń za pracę rozumianych jako wszelkiego rodzaju należności przysługujących pracownikowi od pracodawcy z tytułu zatrudnienia.

Powyższe oznacza, że art. 8 ust. 7 umowy (...) oraz art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 dotyczą możliwości wykorzystania przez kierowcę dziennego (także tygodniowego skróconego, ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy te nie dotyczą natomiast uprawnień w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych), nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczałtu za nocleg.

Najważniejsza w rozpoznawanej sprawie jest jednak okoliczność, iż w dacie zatrudnienia powoda obowiązywał u strony pozwanej regulamin wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku. Zgodnie z postanowieniami tego regulaminu rozliczenie należności pracowniczych z tytułu krajowych i zagranicznych delegacji służbowych następować będzie na

zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990 i 1991).

Prawidłowo Sąd pierwszej instancji wskazał tutaj, że stosownie do treści art. 77² § 5 k.p., do regulaminu wynagradzania stosuje się art. 241¹³ § 2 k.p., a więc jego postanowienia mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Wprowadzone zatem w kolejnych latach, we właściwym trybie, regulaminy wynagradzania stanowiły usprawiedliwioną przyczynę dokonania wypowiedzeń zmieniających treść umów o pracę powoda w zakresie, w jakim warunki wynagradzania wynikały z tych regulaminów w sytuacji mniej korzystnego unormowania uprawnień pracownika z tytułu należności związanych z odbywanymi podróżami służbowymi. Pozwana, wprowadzając nowe regulaminy wynagradzania, nie wypowiedziała jednak powodowi, w trybie art. 42 k.p., postanowień regulaminu wynagradzania z 2004 roku.

W tej sytuacji bez znaczenia jest okoliczność, czy powód został zapoznany z kolejnymi, obowiązującymi u strony pozwanej regulaminami wynagradzania. Sąd Rejonowy zasadnie zresztą tutaj wskazał, że zachowanie przez pracodawcę trybu wymaganego w art. 77² § 6 k.p. powodowało wejście regulaminu w życie po upływie dwóch tygodni od podania go do wiadomości pracowników w sposób przyjęty u pracodawcy. Należy jednak odróżnić fakt wejścia w życie regulaminu wynagradzania od możliwości zastosowania przewidzianych w tym regulaminie postanowień, które w sposób mniej korzystny regulują uprawnienia pracownika, gdyż taka możliwość jest tylko wówczas, gdy pracodawca dokona wypowiedzenia zmieniającego warunki pracy i płacy w zakresie wprowadzonych mniej korzystnych uregulowań płacowych.

W orzecznictwie przyjmuje się, że wprowadzenie bez wypowiedzenia warunków płacy niekorzystnych zmian dotyczących dodatkowego wynagrodzenia uzasadnia roszczenie o zasądzenie pełnej wysokości tego świadczenia – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2003 roku, I PK 301/02.

Oznacza to, że w okresie od dnia 7 maja 2012 roku do dnia 28 lutego 2013 roku powodowi w związku z treścią łączącego strony stosunku pracy – zapisami regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku – przysługiwał ryczałt za noclegi i dieta z tytułu odbytych podróży służbowych w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991) i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990). Mniej korzystnie uregulowania w związku z treścią art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p. nie znajdują zastosowania.

W kolejnym okresie od dnia 1 marca 2013 roku do dnia a 16 listopada 2013 roku, w związku z treścią łączącego strony stosunku pracy – zapisami regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku – powodowi przysługiwała dieta z tytułu odbytych podróży służbowych poza granicami kraju w wysokości wynikającej z przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991). Mniej korzystnie uregulowania w związku z treścią art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p. nie znajdują zastosowania.

Natomiast jeżeli chodzi o należności z tytułu ryczałtów za nocleg w okresie od dnia 1 marca 2013 roku do dnia a 16 listopada 2013 roku to:

- w związku z treścią łączącego strony stosunku pracy – zapisami regulaminu wynagradzania z dnia 2 stycznia 2004 roku – ryczałt za noclegi z tytułu odbytych podróży służbowych miał przysługiwać powodowi w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości

oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1991) i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. z 2002 roku, Nr 236, poz. 1990);

- w związku jednak z przedstawionymi powyżej rozważaniami, że niedopuszczalnym jest wyłączenie w aktach wewnątrzzakładowych instytucji ryczałtu za nocleg, jak również ustalenie należności w wysokości niższej niż przewidziana w aktach wykonawczych do art. 77⁵ § 2 k.p., gdyż takie zabiegi są nieskuteczne na gruncie art. art. 9 § 2 k.p. i art. 18 § 2 k.p. – ryczałt za noclegi w tym okresie przysługiwał (jako określony w wyższej wysokości) stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 roku, poz. 167).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji jako pozbawionej podstaw.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 w zw. z § 11 ust. 1 pkt 2 i § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.t.j. z 2013 roku, poz. 490 z późn.zm.).

(-) SSO Jolanta Łanowy (-) SSO Małgorzata Andrzejewska(spr.) (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sędzia Przewodniczący Sędzia